

Philips van Marnix van Sint Aldegonde (1540-1598)

Marnix van Sint Aldegonde, Philips van, geb. Brussel 1540, stamde uit een geslacht van magistraten in Savoye dat in dienst van Margaretha van Oostenrijk (landvoogdes over de Nederlanden 1507-1530) naar deze gewesten kwam. Hij studeerde ter voorbereiding op een kerkelijke loopbaan te Leuven, Parijs, Dole en Padua en vervolgens te Genève onder Calvijn en Beza. Als overtuigd Calvinist keerde hij rond 1560 naar de Nederlanden terug. In 1565 werd hij lid van het Verbond der edelen en moest in 1567 bij de komst van Alva het land verlaten. Vanaf 1571 was hij nauw verbonden met Willem van Oranje, als wiens vertegenwoordiger hij aanwezig was op de eerste vrije Statenvergadering van Dordrecht (1572). In die functie was hij ook in Delft aanwezig toen deze stad op 26 juli van dat jaar de zijde van de Prins koos. In juli 1573 benoemde Oranje hem tot militair gouverneur van Delft, Rotterdam en Schiedam. Enkele maanden later viel Philips van Marnix in Spaanse handen bij de verdediging van het door hem versterkte Maaslandssluis. Een jaar later werd hij echter uit die gevangenschap ontslagen in ruil voor de vrijlating van de Spaanse veldheer Mondragon. In de volgende jaren voerde Van Marnix vele vertrouwelijke besprekingen voor Oranje. Zo onderhandelde hij in januari 1575 te Heidelberg met Charlotte van Bourbon over een huwelijk met Willem van Oranje en begeleidde hij de bruid naar Holland. Zijn benoeming in 1583 tot burgemeester van Antwerpen, dat door de Spanjaarden bedreigd werd, bleek een misgreep. Van Marnix was geen strateeg of veldheer. Op 17 augustus 1585 moest de stad zich aan de vijand overgeven. De val van deze belangrijke stad werd door velen aan Marnix geweten. Deze trok zich teleurgesteld terug op zijn kasteel bij Souburg (Zeeland) en wijdde zijn verdere leven aan letterkundige en theologische arbeid. Zo verscheen in 1591 een verbeterde uitgave van zijn reeds in 1580 verschenen psalmberijming. Deze was toen echter te laat om de kwalitatief veel mindere maar al ingeburgerde berijming van Datheen te verdringen.

In 1594 droegen de Staten hem, op voorstel van de Kerk en van Oldenbarnevelt, op de Bijbel te vertalen uit de grondtekst. Het was eigenlijk een soort eerherstel voor de sinds 1585 zo miskende geleerde. Van Marnix vestigde zich daarop in Leiden en zocht voor het enorme werk hulp bij enkele predikanten. Zo kwam hij ook in contact met de bekende Delftse predikant Arent Cornelisz.. Verder dan de overzetting van het eerste bijbelboek (Genesis) is Van Marnix niet gekomen. Hij overleed op 15 december 1598 en werd begraven in de Pieterskerk te Leiden. Naast de Psalmberijming is één van Van Marnix bekendste geschriften het felle hekelschrift "De Byencorff der H. Roomsche Kercke" (1569). Dat hij ook de dichter zou zijn van het Wilhelmus wordt door velen aangenomen, maar is niet met zekerheid vast te stellen. Een dochter van

Philips van Marnix, Elisabeth, geboren omstreeks 1585, is in de Oude Kerk te Delft begraven. Zij was in 1605 getrouwd met Sir Charles Morgan, een Engels kolonel in Staatse dienst, die waarschijnlijk enkele jaren in Delft in garnizoen heeft gelegen. Elisabeth overleed daar namelijk in 1608. Haar echtgenoot liet enkele jaren later een kostbare graftombe oprichten, die nog aanwezig is. De geschilderde lamp op de achtergrond van die tombe waarvan één pit brandt, terwijl de andere gedoofd lijkt, zinspeelt erop dat de geboorte van een dochter (Anna) de moeder (Elisabeth) het leven kostte.

Lit.:

- D. Wijbenga. *Genealogische en Historische Encyclopedie van Delft*, deel II (1988), blz. 127, 128, 129.

Afbeelding:

- Collectie Museum Het Prinsenhof, particuliere bruikleen, inv. nr. B 1-84.